

důkaz o opotřebování válce v době dodání psacího stroje náležel samozřejmě dovolatelce, neboť, když dovolatelka tuto vadu v čas pozastavila a plnění nepřijala, bylo na žalobkyni jako prodávající, aby dokazovala, že plnění její vyhovuje smlouvě. Právě-li odvolací soud, že se tento důkaz dovolatelce nepodařil, má to význam pouze nevhodně užitého obratu slovního; podstata věci však zůstává, že bylo odvolacím soudem zjištěno, že dodaný stroj a zejména jeho válec byl až na obvyklé zkoušky neupotřebený, tedy nový, pročť také, že vady vytýkané nebylo. Z toho odvolací soud odvodil právem, že pozastavení zaslaného zboží podle č. 347 obch. zák. nebylo po právu, že tudíž námitka dovolatelky proti žalobnímu nároku, týkající se nesplnění smlouvy prodávatelem, jest neoprávněna.

Čís. 3636.

V tom, že zapůjčeny byly v Rusku po svržení cárství papírové rubly proti tomu, že zápůjčka bude splacena ve zlatých rublech, nelze spatřovati smlouvu nemravnou.

(Rozh. ze dne 19. března 1924, Rv I 1790/23.)

Žalobce zapůjčil dne 21. června 1917 v Samaře v Rusku žalovaným 375 papírových rublů a žalovaní se v dluhopisu zavázali, zaplatiti žalobci 375 rublů ve zlatě. Dne 8. srpna 1922 vyzval žalobce žalované, by mu zaplatili 375 rublů ve zlatě dle kursu ze dne 8. srpna 1922 a když žalovaní výzvě nevyhověli, žaloval je na zaplacení 375 rublů ve zlatě. Procesní soud první stolice uznal dle žaloby s tím, že žalovaní mohou se sprostiti zažalovaného plnění zaplacením 7572 Kč. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Nejvyšší soud nevyhověl dovolání mimo jiné z těchto

důvodů:

Nemravnost plnění spatřují dovolatelé v tom, že jim žalobce zapůjčil v Samaře v Rusku dne 21. června 1917, tedy již po ruské revoluci, 375 rublů v papírových, byť carských penězích, ačkoli v té době již dávno zmizely zlaté rubly ruské z oběhu, v Rusku již dříve nastal hospodářský i peněžní zmatek a s ním spojená inflace, tedy žalobce musil vědět, že, půjčuje-li papírové peníze se závazkem splacení ve zlatě, páše čin, přičítící se dobrým mravům, kvalifikující se nad to jako lichva. Dovolatelé dotýkají se při tom předpisu Šu 5 zákona ze dne 14. června 1868, čís. 62 ř. zák., podle něhož »nesmí býti vyjednáno u zápůjček, že má býti vrácena větší suma, nebo množství, nebo věci lepší podstaty, než bylo dáno«. Pro posouzení právního jednání tohoto je však rozhodující doba, ve které vzešlo, a po té stránce opírá se odvolací soud o zjištění, že dle tehdejších poměrů nezdálo se splacení zápůjčky ve zlatě nijak tíživým, poněvadž bylo předpokládáno, že splacení se stane v poměru 1 : 2·50 ve zlatě, a odvolací soud správně k tomu pozname-

nává, že dle §§ 988—989 obč. zák. pozdější značné stoupnutí rublů jde na vrub dlužníků. Proto nelze uznati, že se právní jednání, o které běží, přičilo dobrým mravům. Žalovaní mohli splatiti žalobci zápůjčku v papírových penězích, třebaže v kursu zlatého rublu, přece jen ve věcech stejného druhu, arci ve větším množství, když se za zlatý rubl musilo zaplatiti více papírových rublů; proto jest jejich poukaz na shora citovaný předpis nepřipadný. Že tenkrát bylo právní jednání lichvou, dovolatelé ani netvrdí, a nynější poměry, jak již bylo řečeno, nemohou přicházeti v úvahu. Ostatně odvolací soud i po této stránce opírá se o zjištění, podle kterých naprosto nešlo v době, kdy se právní jednání dokonalo mezi stranami, o nějaké využití nouze nebo tísně, takže dovolací tvrzení a právní závěry, z nich odvozované, nemají opory v odvolacích zjištěních. Mluvíce o nedostižnosti, která za daných okolností může se jeviti jako nemožnost plnění, tvrdí dovolatelé, že rozsudečné plnění bylo pro ně spojeno s hospodářskou zkázou, neboť zlaté rubly nejsou již nikde v oběhu a případné opatření posud snad existujících že by bylo pro ně spojeno s nepřekonatelnými obtížemi a takovými obětmi, kterých rozumný člověk nemůže nikomu ukládati, kromě toho však požadované plnění by obohatilo nespravedlivě a bezdůvodně na jejich úkor žalobce. Leč tu postačí vytknouti, že dovolatelům bylo dle Šu 410 c. ř. s. dáno na vůli, že se mohou od placení zlatých rublů osvoboditi zaplacením částky 7572 Kč 35 h, takže o nějaké nedostižnosti a také o nějakém bezdůvodném a nespravedlivém obohacení žalobcovč nemůže býti řeči. Pokud dovolatelé poukazují na předpis Šu 989 obč. zák., přehlízejí, že nejde o minci, vzatou z oběhu, nýbrž podle úmyslu stran o určité kvalifikované věci zastupitelné, totiž o cizozemské peníze s určitou relací kursovní, a dále, že jde o smlouvu, jednou stranou již splněnou, ze které se druhá strana, když přijala plnění, nemůže jednostranně vyzouti. Proto ani předpisu Šu 1447 obč. zák. v této věci nemůže býti užito, poněvadž vedle hlavního nároku, jest nárok dle Šu 410 c. ř. s., jehož splněním se dovolatelé prý jim absolutně nemožného plnění mohou sprostiti. Tvrdí-li dovolatelé, že měl býti zjištěn skutečný ekvivalent zlatého rublu, zase přehlízejí, že alternativní nárok vyrovnací dle Šu 410 c. ř. s. není vůbec předmětem rozepře, že o něm nemůže býti projednáváno, a že by jeho výše nemohla býti rozhodujícím soudem zmírněna ani v tom případě, kdyby byl zřejmě upřílišněný. Ve skutečnosti jest uplatnění tohoto nároku nabídkou, že lze místo vlastně povinovaného plnění dáti peněžité plnění; je tedy zůstaveno povinovaným, aby si sami určili výhody nebo nevýhody navržené jim alternativy. Ostatně tomuto alternativnímu plnění ani nebyla vytýkána nedostižnost a nepřiměřenost. Na konec opírají se dovolatelé o předpis Šu 879 čís. 4 obč. zák. Leč i tu odvolací soud správně dovedl, že nešlo o nějaké využitkování lehkomyšlnosti, tísně, mdlého rozumu, nezkušenosti nebo vzrušení a že také plnění vůči protiplnění nespočívá na nápadně nepříznivém nepoměru. Tento právní závěr odvolacího soudu opřen jest o zjištění, opaku svědčící, podle nichž tíha situace spočívala stejnoměrně na obou smluvních stranách, a nelze říci, či lehkomyšlnost a ostatní v citovaném předpisu uvedené stavy byly větší, zdali dovolatelů, kteří si vypůjčili, či žalobcova, že jim zapůjčil.